

Артур Гудманян

доктор філологічних наук, професор,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-5234-1726
artgud13@gmail.com

Ігор Юшков

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
факультет лінгвістики
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна
ORCID ID 0009-0005-3189-884X
igor.yushkov.02@gmail.com

Ірина Баклан

кандидат філологічних наук,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-2579-9862
i.baklan.kpi@gmail.com

ВІДТВОРЕННЯ СЕМАНТИКИ АМЕРИКАНСЬКОЇ СЛЕНГОВОЇ ЛЕКСИКИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Стаття присвячена проблематиці відтворення американських сленгових лексем в українській мові. Авторами проаналізовано різні дефініції терміна «сленг», зосереджено увагу на американській сленговій лексиці. Визначено основні способи та прийоми перекладу, які використовуються для адекватної передачі значення американських сленгізмів в українській мові. Розглянуто виклики, що постають перед перекладачем у процесі передачі семантики сленгової лексики. Проведено аналіз прикладів відтворення американської сленгової лексики українською мовою. У результаті дослідження запропоновано рекомендації щодо вибору оптимальних способів і прийомів перекладу сленгових лексем, що сприятиме кращому розумінню між носіями різних мовних культур. Наголошено на важливості сленгу як засобу комунікації в межах соціального оточення. Для точного відтворення американської сленгової лексики в перекладі необхідно враховувати не тільки мовні аспекти, а й культурні контексти тексту оригіналу, що дозволяє зберегти комунікативну цінність і точність під час передачі змісту. У статті розкрито, як у процесі перекладу відбуваються зміни не лише на лексичному, а й на граматичному рівнях, що дозволяє зберігати емоційну забарвленість і комунікативну функцію тексту оригіналу. Наведено статистичні дані, які висвітлюють частотність застосування способів і прийомів перекладу сленгової лексики. Отримані результати дослідження представлено у вигляді англійсько-українського словничка американського сленгу.

Ключові слова: сленг; соціолект; американська англійська мова; прийом перекладу; модуляція; мутація.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Термін «сленг» запозичено з англійської мови і від початку він означав мову, яку використовували маргінальні групи населення. Пізніше сленг набув додаткового значення і використовувався як мова для неформальної комунікації всередині професійних груп. Сферою вжитку сленгу постає розмовно-побутовий дискурс. Відтворення

сленгових лексем спричиняє труднощі під час перекладу певних видів текстів, зокрема скриптів до кінострічок і творів художньої літератури, в яких потрібно передати стилістичний відтінок з метою досягнення образності в перекладі. Подекуди перекладач обмежений обсягом друкованих знаків і мусить добирати компактні відповідники для сленгових лексем. Актуальним залишається визначення алгоритму перекладацької дії під час відтворення цих лексичних одиниць та пошук оптимального перекладацького рішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У публікаціях останніх років було досліджено особливості функціонування сучасних американських та британських сленгізмів (Ведернікова, 2021), вплив англіцизмів на сучасний український молодіжний сленг (Дмитренко & Кохан, 2020) та специфіку відтворення американського сленгу в публіцистичних текстах (Сидоренко, 2021). Окремо було проведено дослідження способів відтворення розмовної лексики (Гудманян & Линтвар, 2019) та лексико-семантичних полів словотвірних рядів (Доценко, 2022). Також досліджувалися лексико-семантичні аспекти окремих концептів у протиставленні літературної та розмовної мов (Таран & Лебеденко, 2021). Наразі відкритим залишається питання щодо дефініції терміна «сленг», а також класифікації перекладацьких прийомів, за допомогою яких можна відтворити стилістичні відтінки значення американських сленгових лексем в українському перекладі.

Мета статті полягає в тому, щоб дослідити особливості відтворення семантики американських сленгових лексем в українській мові, а також визначити ефективні способи та прийоми для їх адекватного перекладу з урахуванням лінгвокультурних аспектів сприйняття та використання сленгу в американській англійській та українській мовах. Серед завдань, що постають перед нами, слід зазначити такі: надати уточнення щодо наявної дефініції терміна «сленг», представити класифікацію перекладацьких способів і прийомів, які стають у пригоді під час відтворення сленгових лексем, а також проаналізувати особливості застосування цих прийомів на прикладах матеріалу дослідження.

2. МЕТОДИ

У цьому дослідженні використано порівняльний аналіз для зіставлення сленгових виразів з їхніми українськими перекладами, що дозволяє виявити вплив культурних контекстів на вибір мовних засобів. Контекстуальний та семантичний аналіз застосовано для детального вивчення значень сленгових одиниць у конкретних ситуаціях, а також їхніх функцій, що можуть варіюватися залежно від соціальних факторів. Описовий метод допомагає охарактеризувати лексико-семантичні особливості сленгу шляхом виявлення специфіки його використання та взаємодії з загальною мовною системою. Для визначення первинного значення сленгізмів застосовано метод аналізу словникових дефініцій. Комплексне використання цих методів забезпечує всебічний підхід у дослідженні сленгових лексем, що сприяє кращому розумінню їх значення та функцій у мовному середовищі. Визначити частотність застосування перекладацьких трансформацій під час відтворення сленгової лексики допоміг метод кількісного аналізу. Основним методом дослідження є контент-аналіз текстів, у яких активно використовуються сленгові лексеми. Зокрема він включає аналіз матеріалів, розміщених у популярному сервісі відеохостингу YouTube.

3. РЕЗУЛЬТАТИ Й ОБГОВОРЕННЯ

Для розуміння терміна «сленг» потрібно проаналізувати його дефініції, порівняти їх та виокремити характерні риси, притаманні саме цьому поняттю. Це потрібно для уникнення багатозначності, яка порушує термінологічну стандартизацію. Сленг являє собою розмовний варіант тієї чи тієї соціальної або професійної групи, що складається з дуже виразних слів та іронічних виразів розмовно-побутового вжитку, для яких характерні порушення норм стандартної мови (Сидоренко, 2021, с. 194). З цього визначення випливає, що сферою вжитку сленгу постає комунікація всередині соціальних і професійних груп. Тобто, у випадку спілкування між представниками певних професій йдеться про жаргон або професійну

говірку. Натомість спілкування всередині соціальних груп реалізується за допомогою говірки, характерної саме для окремої групи (напр., молоді, студентства, представників різних субкультур тощо). За визначенням тлумачного словника української мови, термін «сленг» охоплює декілька значень, зокрема жаргон (розмовний варіант професійного мовлення) та міський соціолект (говірка замкнених соціальних груп, якій притаманна емоційно забарвлена лексика низького й фамільярного стилю) (Дмитренко & Кохан, 2020, с. 51). Отже, нам потрібно чітко розрізняти поняття «сленг» і «жаргон». Попри їхню подібність, закріплену в дефініціях, сфера вжитку сленгової лексики належить до соціального оточення. У німецькій мові існує поняття *Szenensprache* як «мова соціального оточення», яке можна ототожнювати з англіцизмом «сленг». У будь-якому разі ми розглядаємо сленг як соціолект. Як відомо, соціолекти збагачуються за рахунок зовнішніх і внутрішніх запозичень, а також шляхом семантичної деривації літературних лексем (Таран & Лебеденко, 2021, с. 154). На думку Флекснера, до сленгу потрібно зараховувати слова і вирази, які часто використовуються або є досить зрозумілими для значної частини спільноти, але які не вважають «прийнятними» і лише формально використовуються більшістю (Ведернікова, 2021, с. 108).

Сленг виступає важливим джерелом збагачення лексичного складу сучасної мови. Зокрема американський сленг активно проникає в літературу та кінематограф, що створює додатковий матеріал для лінгвістичних досліджень. Завдяки сленгу відображаються актуальні тенденції, цінності та проблеми певних соціальних груп. Ефективне відтворення американського сленгу в перекладі українською мовою потребує як глибинного аналізу вихідної культури, так і креативного підходу для відтворення семантики, яка дозволяє зберегти комунікативну цінність і значення тексту оригіналу.

Основні труднощі перекладу сленгових лексем пов'язані зі з'ясуванням їхнього значення. Тобто, на передній план висуваються семантичні проблеми перекладу. Якщо розглядати термін *лексико-семантичне поле* (ЛСП), то він означає сукупність парадигматично пов'язаних лексичних одиниць, які мають спільний зміст і відображають понятійну, предметну й функційну подібність позначуваних явищ (Доценко, 2022, с. 119). Також слід зауважити, що сленгова лексика, на відміну від лексики літературної мови, займає низький реєстр. Для відтворення розмовної лексики застосовуються такі способи: використання прямих еквівалентів лексичних одиниць, підбір синонімічних аналогів (заміни), дослівний спосіб перекладу (калькування), описовий (дескриптивний) спосіб, фразеологічний переклад (Гудманян & Линтвар, 2019, с. 10). На основі зазначеної класифікації можна виокремити два способи перекладу сленгізмів, які реалізуються за допомогою різних прийомів перекладу. Зокрема, це буквальний переклад за допомогою словникового відповідника (підстановка) та лексико-семантичні заміни (прийоми лексичного запозичення шляхом транскрипції або калькування, семантичного запозичення, модуляції (пошук аналогу) та мутації).

Розглянемо приклад текстів, написаних літературною розмовною мовами (див. Табл. 1).

Таблиця 1

Літературна мова	Розмовна мова
«Hey my friend , relax ! You don't have to study so hard ! I'm sure you will do great tomorrow!» (POC English, 2022)	«Hey dude , chill ! You don't have to cram ! I'm sure you will ace the test tomorrow!» (POC English, 2022)
«Last night's party was amazing ! We went crazy ! Your friends were very cool !» (POC English, 2022)	«Last night's party was lit ! We went nuts ! Your friends were very dope !» (POC English, 2022)
«I love my girlfriend ! She is beautiful and she is very stylish ! She is also very modest ! She has a great sense of style and she helps me wear things which are very attractive !» (POC English, 2022)	«I love my bae ! She is beautiful and she has the drip ! She is also very low-key ! She has a great sense of style and she helps me wear things which are on fleek !» (POC English, 2022)
«I was studying last night. But I was really bored. So, my friend suggested going to a bar. I was so excited to dance and drink. I really wanted a bottle of beer, but when we got there, the bar was quiet and empty !» (POC English, 2022)	«I was hitting the books last night. But I was really bored. So, my friend suggested going to a bar. I was hyped to dance and drink. I was jonesing for a bottle of beer, but when we got there, the bar was dead !» (POC English, 2022)

У виділених фрагментах, написаних розмовною мовою, позначено сленгову лексику, яка має стилістичне забарвлення. Сленгізми представлені окремими лексемами (напр., *dude*, *to chill*, *to cram*, *lit*, *nuts*, *dope*, *bae*, *hype*, *dead*), складними словами (напр., *low-key*) та дієслівно-іменними словосполученнями (напр., *to ace the test*, *to have the drip*, *to be on fleek*, *to hit the books*, *to be jonesing for*). У літературній мові відповідники сленгової лексики мають нейтральний реєстр та допомагають зрозуміти значення цих лексичних одиниць для того, щоб знайти влучний відповідник у перекладі українською мовою.

Розглянемо особливості перекладу американських сленгізмів українською мовою.

Приклад 1

«*Hey dude, chill! You don't have to cram! I'm sure you will ace the test tomorrow!*» (POC English, 2022)

Гей чувак, розслабся! Тобі не треба зубрити! Певен, ти завтра здаш на ура!

У перекладі для відтворення сленгізму *dude* використано словниковий відповідник «чувак», лексема *chill* (з англ. чилити) замінена на літературний відповідник дієслова *to relax* «розслаблятися», при цьому в перекладі відбулася нейтралізація. Для сленгізмів *cram* та *ace the test* знайдено аналоги в українському сленгу, утворені шляхом модуляції (синонімічного перекладу).

Приклад 2

«*Last night's party was lit! We went nuts! Your friends were very dope!*» (POC English, 2022)

Минулої ночі була крута вечірка! Просто очманіти! Твої друзі були на висоті!

У виділених фрагментах застосовано переклад за допомогою аналогів, утворених шляхом перекладацького прийому модуляції. Крім того, у перекладі речення *We went nuts!* В українському перекладі спостерігається граматична трансформація редукція (опущення), за рахунок чого утворюється еліптичне речення.

Приклад 3

«*I love my bae! She is beautiful and she has the drip! She is also very low-key! She has a great sense of style and she helps me wear things which are on fleek!*» (POC English, 2022)

Я кохаю свою! Вона гарна та дуже стильна! І вона без пафосу! У неї чудове відчуття стилю і вона допомагає мені обирати топові речі!

У зазначеному прикладі сленгізми *bae*, *low-key* та *to be on fleek* перекладено за допомогою аналогів, утворених шляхом модуляції. Дієслівно-іменне словосполучення *to have the drip* (укр. сленг: бути трендовим, у тренді, фешн) нейтралізовано за допомогою прийому мутації та відтворено за допомогою засобів літературної мови.

Приклад 4

«*I was hitting the books last night. But I was really bored. So, my friend suggested going to a bar. I was hyped to dance and drink. I was jonesing for a bottle of beer, but when we got there, the bar was dead!*» (POC English, 2022)

Минулої ночі я гриз граніт науки. Алея так втомився. І мій друг запропонував піти в бар. Я був на куражі від бажання потанцювати та випити. Мені жахливо хотілося хильнути пива, але коли ми туди прийшли, там було ні душі.

У відтворенні американського сленгізму *to hit the books* (укр. зубрити, тарасити) застосовано ідіому *гризти граніт науки*. Таким чином, у перекладі відбулася зміна плану вираження за рахунок метафоризації. Решта сленгових одиниць (*to be hyped*, *to be jonesing for* і *dead*) відтворено за допомогою аналогів, утворених шляхом застосування перекладацького прийому модуляції.

Отже, переважна більшість досліджених американських сленгізмів зазнає лексико-семантичних трансформацій у перекладі (93 %). Лише 7 % сленгізмів відтворюються за допомогою словникових відповідників. Серед лексико-семантичних заміни домінує прийом модуляції (79%), за допомогою якого в мові перекладу здійснюється пошук аналогів сленгової лексики. Прийом мутації в нашому дослідженні склав 21 %. За допомогою цього прийому досягається зміна плану вираження і спостерігається нейтралізація або

метафоризація у перекладі.

4. ВИСНОВКИ І НАПРЯМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Семантика американських сленгових лексем є динамічною і варіативною. Вона відображає соціальні та культурні контексти, в яких вони функціонують. Правильне і влучне відтворення сленгу вимагає від перекладача не лише спеціальних фахових знань про особливості утворення та функціонування цієї лексики, але й потребує вміння правильно ідентифікувати та інтерпретувати ці лексеми. Оскільки процес кодифікації лексем відбувається повільними темпами, під час їх відтворення рідко застосовується переклад за допомогою словникових відповідників. Перекладачу доводиться застосовувати лексико-семантичні заміни під час пошуку вдалого перекладацького рішення. Подекуди доводиться змінювати план вираження за рахунок нейтралізації або метафоризації в перекладі. Постає нагальна потреба створити спеціальні глосарії сленгової лексики, які допоможуть перекладачам пришвидшити пошук українських відповідників. Приклад такого словничка див. Додаток А – Англійсько-український словничок американського сленгу. Для створення таких лексикографічних джерел потрібно продовжувати дослідження сленгової лексики, саме тому цей напрям і надалі залишатиметься перспективним у перекладознавчих студіях. Крім того, цікавим може стати аналіз особливостей сприйняття запропонованих перекладацьких рішень носіями української мови різного віку або представниками різних соціальних груп.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Ведернікова, Т. В. (2021). Особливості функціонування сучасних американських та британських сленгізмів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 32 (71)(2), 107–112. <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.2-1/19>
- Гудманян, А., & Линтвар, О. (2019). Розмовна лексика С. Жадана у романі «Ворошиловград» в англійському перекладі. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*, (39), 5–11.
- Дмитренко, О., & Кохан, С. (2020). Вплив англіцизмів на сучасний український молодіжний сленг. *Лінгвістичні студії*, (40 (2)), 49–56. <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2020.40.2.5>
- Доценко, О. О. (2022). Лексико-семантичні поля словотвірних рядів слів із суфіксом -ment. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки»*, (1(23)), 118–126. <https://doi.org/10.32342/2523-4463-2022-1-23-11>
- Сидоренко, Ю. І. (2021). Специфіка відтворення американського сленгу у текстах публіцистичного стилю. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*, (9), 194–198. <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2021-9.29>
- Таран, О. С., & Лебедець, Ю. М. (2021). Лексема дах: літературна vs сленгова. *Лінгвістичні дослідження*, 2(54), 153–161. <https://doi.org/10.34142/23127546.2021.54.2.14>
- POC English. (2022, 28 серпня). *The most common English slang words you should know about* [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=7fMKxYBNCfc>

REFERENCES

- Vjedjernikova, T. V. (2021). Osoblyvosti funkcionuvannja sučasnych amerykans'kych ta brytans'kych slenhyzmyv [Specific Features of Modern American and British Slang-Functioning]. *Scientific notes of V. I. Vernadsky Taurida National University, Series: «Philology. Journalism»*, 32 (71)(2), 107–112. <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.2-1/19> [in Ukrainian]
- Gudmanjan, A., & Lyntvar, O. (2019). Rozmovna leksyka S. Žadana u romani «Vorošylovhrad» v anhlijs'komu perekladі [S. Zhadan's Conversational Lexicon in the Novel «Voroshylovgrad» in the English Translation]. *Humanitarian Education in Technical Universities*, (39), 5–11. [in Ukrainian]
- Dmytrenko, O., & Kochan, S. (2020). Vplyv anhlycyzmyv na sučasnyj ukrains'kyj molodižnyj slenhy [The Influence of Anglicisms on Modern Ukrainian Youth Slang]. *Linguistic Studies*, (40 (2)), 49–56. <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2020.40.2.5> [in Ukrainian]
- Docenko, O. O. (2022). Leksyko-semantyčni polja slovotvirnych rjadiv sliv iz sufiksom -ment [Lexical-Semantic Fields of Word-Formation Rows with the Suffix -ment]. *Alfred Nobel University Journal of Philology*, (1(23)), 118–126. <https://doi.org/10.32342/2523-4463-2022-1-23-11> [in Ukrainian]
- Sydorenko, Ju. I. (2021). Specyfika vidtvorennja amerykans'koho slenhu u tekstach publicystyčnogo stylju [Specifics of American Slang Translation in Journalistic Style Texts]. *Scientific journal of the Lviv State University of Life*

Safety «Philological Periodical of Lviv», (9), 194–198. <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2021-9.29> [in Ukrainian]

Taran, O. S., & Lebedenko, Ju. M. (2021). Leksema dach: literaturna vs slenhova [Lexeme ROOF: Standard vs Slang]. *Linguistic Studies*, 2(54), 153–161. <https://doi.org/10.34142/23127546.2021.54.2.14> [in Ukrainian]

POC English. (2022, August 28). *The most common English slang words you should know about* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=7fMKxYBNCfc>

Artur Gudmanian, Ihor Yushkov, Iryna Baklan. Rendering the Semantics of American Slang Vocabulary into Ukrainian.

The article focuses on the problem of reproduction of American slang lexemes in the Ukrainian language. The authors analyze various definitions of the term «slang», emphasizing American slang vocabulary. The major translation methods and approaches used to convey the meaning of American slang vocabulary adequately in the Ukrainian language are identified. The challenges that a translator faces in the process of conveying the semantics of slang vocabulary are considered. The examples of reproduction of American slang vocabulary in Ukrainian are analyzed. As a result of the study, recommendations are offered on the most appropriate methods and approaches to translating slang lexemes, which will improve understanding between speakers of different language cultures. The importance of slang as a means of communication within the social environment is emphasized. In order to reproduce American slang vocabulary accurately in translation, it is necessary to take into account not only linguistic aspects but also the cultural contexts of the original text, which allows maintaining the communicative value and accuracy in the process of transferring the meaning. The article reveals how changes occur in the process of translation not only at the lexical but also at the grammatical level, which allows maintaining the emotional coloring and communicative function of the source text. The article presents statistical data that highlights the frequency of application of methods and approaches for slang vocabulary translating. The results of the study are presented in the form of an English-Ukrainian glossary of American slang.

Keywords: slang; sociolect; American English; translation approach; modulation; mutation.

Додаток А

Англійсько-український словничок американського сленгу

Американський сленгізм	Значення в літературній мові	Український сленгізм
bae	girlfriend / boyfriend – кохана дівчина / коханий хлопець	моя / мій
chill	relax – розслабитися	чилити
cram	to study so hard – наполегливо вчитися	натаскувати, качати, зубрити
dead	quiet and empty – тихо і безлюдно	ні душі
dope	cool – класний	крутий, топовий, топчик, на висоті
dude	my friend – мій друже	чувак, бро
lit	amazing – дивовижний	крутий, бомбезний, просто вау
low-key	modest – скромний	без пафосу, без понтів
to ace the test	to do great – чудово справлятися	здати на ура, пройти на легке, витягти, розірвати
to be hyped	to be excited – бути в захваті	на хвилі, на драйві, на куражі
to be jonesing for	to want really – жадати	жахливо хотіти, палати бажанням
to be on fleek	to be very attractive – бути дуже привабливим	топовий, у топі, прокачано, на висоті
to go nuts	to go crazy – збожеволіти	шаленіти, очманіти
to have the drip	to be very stylish – бути дуже стильним	трендовий, у тренді, фешн
to hit the books	to study – вчитися, гризти граніт науки	зубрити, тарасити

Received: November 24, 2024

Accepted: November 29, 2024